

כתובה – מסמך משפטי מחייב, אולם אין כפל מבצעים!

בני הזוג נישאו לפני 23 שנים והביאו לעולם בן אחד. לפני כחצי שנה עזב הבעל את הבית והגיש תביעת גירושין..

לטענת הבעל, האישה לא מילאה את חובותיה כרעה. לא בישלה ולא קיימה עימו יחסי אישות, לפיכך טען הבעל כי יש להכריז על האישה כמורדת שאינה זכאית לכתובה.

האישה הגישה תביעת שלום בית. לדבריה, היא לא מעוניינת להתגרש כי יש להם בן משותף שזקוק לו. עוד הוסיפה כי היא חלתה במחלת השרירים וזו פרצה אצלה כתוצאה ממתח נפשי לאחר שתפסה את הבעל "רועה בשדות זרים". עם זאת, טענה האישה כי תסכים להתגרש ולא תכפה עצמה עליו אם הבעל ישלם לה את סכום כתובתה בסך 520,000 שקל.

דייני בית הדין האזורי דחו את טענת הבעל כי מדובר באישה "מורדת" וכתבו כי הקשיים בחיי נישואי הזוג נבעו ממחלתה של האישה ולא מסירובה לקיים את חובותיה כרעה.

הדיינים נחלקו בדעותיהם ביחס לשאלה האם יש לחייב את הבעל בסכום הכתובה המלא.

דעת המיעוט הייתה, כי שטר הכתובה מחייב ככל שטר ויש לחייב את הבעל במלוא הסכום שרשם.

שני הדיינים בדעת הרוב הפרידו בין חלק הכתובה המהווה "עיקר כתובה" אותו חייב הבעל לשלם ואין לגביו מחלוקת, לבין חלק הכתובה המהווה "תוספת כתובה" השנוי במחלוקת.

עיקר הדיון נסב סביב חובתו של הבעל למלא אחר התחייבותו לתשלום סכום הכתובה. לדבריהם, אמנם בגמרא נאמר כי "הבעל חייב במלוא תשלום הכתובה על אף שיצטרך למכור שער ראשו ולשעבד עצמו" אך כוונת הדברים למצב בו הבעל התחייב בסכום כתובה הגבוה אך מעט מהסטנדרט המקובל.

כאשר מדובר בסכום מופרז, הרבה מעבר ליכולתו הכלכלית של הבעל, במעמד החופה ברור לכל כי הבעל לעולם לא יוכל לעמוד בתשלום סכום זה והוא נכתב רק כדי "לכבד ולפאר את ערך הכלה".

במקרה זה, לבעל לא היו טרם נישואיו נכסים, ולפיכך ראוי לפטור אותו מהסכום המופרז שנרשם ולחייבו לפי מצבו הכלכלי בעת הנישואין כך שמחד, ישקף את יכולותיו הכלכליות, ומאידך, לא יהיה נמוך מדי כדי "שלא תהא האשה קלה בעיניו להוציאה".

בנסיבות העניין נקבע כי 120,000 שקל הוא סכום הכתובה הסביר.

נמצאנו למדים כי הכתובה, למרות חרם דרבנו גרשום, היא מסמך משפטי בר תוקף על כל חלקיה. אולם, אכן יש צדק רב, בטענה כי תוקפה של הכתובה יש בו, בכדי להביא למצב אבסורדי, בו הבעל ישלם פעמיים: הן בחלוקת הרכוש והן בתשלום הכתובה.

בפני כל זוג הנפרד בגירושין בצד ההיפרדות של בני הזוג זה מזו יש עליהם להסדיר שאלות נוספות הכרוכות במהלך ההיפרדות. ביניהן שאלות הקשורות להסדרת כל ענייני הרכוש על פי ובהתאם לחוק האזרחי - יחסי ממון

מצב זה הביא לגישה המקובלת בבתי הדין הרבניים לפיה, אין "כפל מבצעים". דהיינו, אין מקום שביה"ד יתן לאישה את הכתובה לאחר שהיא גבתה מהבעל באמצעות חוק יחסי ממון כספים

ורכוש שמגיעים לה על פי החוק האזרחי אך אינם מגיעים לה על פי דין תורה. לפיכך, על בסיס זה נוצרה הגישה המקובלת בבתי הדין הרבניים, שבמקרים אלו לא יפסוק ביה"ד לשלם לאישה את כתובתה או לחילופין יבוצע מסלול הקיזוז.

כלומר, בכל חלוקה המתבצעת על פי מיתווה חוק יחסי ממון, ניתן בידי האישה חלק מנכסי וכספי הבעל שלא היו מגיעים לה על פי דין תורה. תתכבד האישה ותקזז את חוב הכתובה ממה שנטלה כבר מן הבעל במסלול חלוקת הרכוש. זו הסברא מאחורי אותה אימרה הקובעת שבביה"ד הרבני "אין כפל מבצעים". דהיינו, ביה"ד הרבני לא יתן ידו למצב שהאישה תקבל בערכאה אחרת ממון שלא על פי דין תורה ומאידך תבוא לביה"ד לזכות בכתובה.

באותו פס"ד שלפנינו קבעו הדיינים כי פסק הדין נכתב ברמה העקרונית ורק לאחר שייערך איזון משאבים רכושי בין הצדדים יינתן פסק דין סופי בו ייקבע הסכום בפועל שישולם לאישה מתוך הכתובה שנפסקה לה, שכן יכול להיות שסכום זה יקוזז מהסכומים המגיעים בהתאם לחוק יחסי ממון.